

ÖNZŐ ÉS ÖNZETLEN TEHETSÉGEK A MUZSIKUSOK VILÁGÁBAN

Rónay György

(eredeti neve: *Morócz György József*)

(Budapest, 1913. október 8. – Budapest, 1978. április 8.)

József Attila-díjas (1967) költő, író, műfordító, esszéíró, irodalomkritikus,
irodalomtörténész, országgyűlési képviselő.

Ifjú éveim egyik nagy becsben tartott olvasmánya Rónay György *Szürke élet* című, méltatlanul elfeledett regénye, amelyből mindmáig különösen egy a részletet szeretek, továbbá a hozzá kapcsolódó folytatást. Elsőként azt, amelyben egy Lengyelországgal ismerkedő magyar tollforgató-delegáció idős tagja igyekszik segíteni az önpusztításig önzetlen tolmács-idegenvezetőjüknek, a Krakóban élő Akli Annának. Ez az otthonról messzire szakadt fiatalasszony ugyanis semmivő férje mellett erején fölülr vállalja a húszévesen ugyanennek a városnak a konzervatóriumában tanuló, zongora tanszakra járó, közepes tehetségű öccse életének minden terhét. A rossz értelemben „örök gyerek” művészpálya dajkálását, ellátását, ok nélküli büszkesége lángjának ébren tartását.

[Vigilia 1967/7](#)

¹ Dr. habil Petrőczi Éva József Attila-díjas költő, író, műfordító, irodalomtörténész, publicista, a Károli Gáspár Református Egyetem nyugalmazott intézetvezetője.

Ha ehhez az epizódhoz érek, mindig felnevelő nagymamám, a sok versemben és prózai írásomban megörökített, a Parlandóban is többször „előszólított” egykori kiváló zongorista, Fischer Annie baráti körének több évtizeden át tagja, Vaniss Margit jut az eszembe. Ő is – a regény tapasztalt író-szereplőjéhez hasonlóan – minden művészi gőg esküdt ellensége volt. Olyannyira, hogy amikor 1969-ben vers és műfordítás kategóriában a Keszthelyi Helikon egyik aranyérmese lettem (ugyanabban az évben, mint a zongorajátékáért ugyanezzel az elismeréssel jutalmazott ifj. Jandó Jenő!), nagymama a rövid gratuláció után szigorúan rám nézett és szigorúan ennyit mondott: „Csak nehogy *ich, ich, und wieder ich* /én, én, és megint csak én legyen ebből az éreből!”

Seifmann Ida és Vaniss Gyula, 12 éves Margit lányukkal
Az illusztráció forrása: Petrőczy Éva negyvenharmadik könyve, az „*Ida és Gyula – dédszüleim története*” című családregénye

Úgy vélem, sikerül ennek a komoly intelemnek a jegyében élnem, immáron 52 évvel e fontos mondat elhangzása után is, amely érzékennyé tett már akkoriban Rónay György nagyon hasonló tartalmú üzenetére: „– Minden önzés félelmetes, de nincs félelmetesebb, mint a művészek önzése, mert náluk a tehetség hübrisze, vagy mondjuk ki magyarul, a tehetség gőgje egyszerűen elsöpri azokat a gátlásokat, amelyek a közönséges önzőkben, hacsak nem klinikai esetek, mégiscsak föltámaszt olykor valamilyen elemi

emberi szégyenérzetet. A közönséges önzőben néha mégiscsak fölébred a lelkifurdalás, ha önzése áldozatait látja. A művész azonban mindenre igazolást talál vagy kohol magának a tehetsége öntudatában.”

Oliwa katedrális (Gdańsk)

amelyet a Szentháromságnak , a Boldogságos Szűz Máriának és a Szent Bernátnak szenteltek .

Ez az idézet természetesen nem az író zene-ellenségéről tanúskodik. Rónay György, aki költőnek, műfordítónak és zenebarátnak is kiváló volt, nem sokkal e kritikus, zenészpallantagógót ostromozó szavak után beiktat regényébe egy felejthetetlen epizódot, amelynek helyszíne a Gdańsk közelében lévő, orgonájáról híres Oliwa barokk templomába vezet el bennünket: „Az orgonának valóban csodálatos hangja volt, a segédkantor azonban eleinte elég bizonytalanul próbált változatokat kerekíteni Haydn: Nelson-miséjének első taktusaira... A hangok ide-oda csapódtak az ívek és oszlopok közt, nyugatalan habveréssel; majd fokozatosan megnyugodtak, s egyetlen hatalmas hullámmá olvadtak... Lehunytam a szemem, úgy vittem magam a Kyrie mind tömörebben ívelő hullámaival, mert ahogy a kántor elgémberedett ujjai fölengedtek, úgy vált a játéka egyre bátrabbá és erőteljesebbé.

Követtem magamban a dallamot, a *Missa in angustiis*, a szorongatások idején szerzett mise hangörvényekből fölépülő töredékeit, és közben Annára gondoltam, az ő *in angustiis* hányódó életére, és délelőtti beszélgetésünkre...”

[Joseph Haydn Nelson Mass 1. Kyrie \(4:31\)](#)

Az Oliwa katedrális különösen híres tribün orgonájáról , amelyet 1763 és 1788 között épített Johann Wilhelm Wulffpar, az apátság egyik ciszterci szerzetese. Patkó alakú, 7876 pipával rendelkezik, és rendszeresen kínál koncerteket és koncerteket. Néhány eleme mozgatható a lejátszott zenétől függően.

[Koncert organowy w Katedrze Oliwskiej \(Organ concert in the Oliwa Cathedral\) \(23:20\)](#)

Miközben végiggondoltam szegény Akli Anna sorsát, amelyet alárendelt fél-tehetségű öccsének, Antalnak, a „jövendő nagy

zongoraművészének”, eszembe jutott – a már említett Fischer Annie, s az ő szellemi örökségét fiúi szeretettel ápoló és ébren tartó kiváló orvos, hegedű-, továbbá klasszikus gitárművész és zenei szakíró, dr. Székely György, mint az anti-hübrisz, a teljes gőgmentesség megtestesítői, továbbá egy sok-sok éve nem látott, de mindmáig nagyon szeretett „földim.”

Dr. Székely György csodás muzsikuskok társaságban, Cecilia Bartolival és Schiff Andrással Salzburgban

Ő *Bánky József*, az 1958 óta Pécssett élő zongoraművész és zeneszerző, a PTE most 92 esztendő professor emeritusa, aki 1953-tól egészen 90 éves koráig tanított, ezt a „65 éve a pályán” című hangversennyel ünnepelte meg szülővárosom. „Jóska bácsi”, ahogy hétéves koromban, Pécsre költözése utáni első hangversenye végén szólíthattam, méltán nyerte el a Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztjét. Ma is, bár egykor hollófekete haja mára hófehérré változott, de válozatlanul „sámsonian dús”, fáradhatalanul dolgozik mint a Liszt Ferenc Társaság baranyai tagozatának társelnöke, továbbá mindmáig komponál, egyik legutóbbi műve, több mint 300 zongoradarabjának egyike, egy Carmen-fantázia. Méltán népszerűek továbbá azok a koncertjei, amelyeken egy-egy éppen elhangzott zenemű keletkezéstörténetével, a hozzá fűződő históriákkal is közelebb viszi közönségét a hallottakhoz.

Bánky József

(Diósgyőr, 1930. április 13.)

zongoraművész, professor emeritus, a Pécsi
Tudományegyetem oktatója, Pécs díszpolgára.

[Dr. Bánky József - Debussy prelűdjeinek sokszínű világa \(26:00\)](#)

[Dr. Bánky József - Elődök és utódok - beszélgetés a zenéről két
népszerű Beethoven szonáta ürügyén \(25:48\)](#)

Ne csapjuk be magunkat: a mai idők bizony minden művészeti ágban bőségesen elhalmoznak bennünket mindkét nembéli, kíméletlen és önelismerésbe bódult *akliantalokkal*: legyen az zene, irodalom, képzőművészet, színház és filmművészet. De, ugyanakkor, mindig akad a környezetünkben jó néhány elkötelezett, hiteles személyiség, akik *in angustiis*, azaz aggodalmakkal felhözött napjainkban is vigaszt nyújtanak nekünk, az általuk képviselt művészeti ág önzetlen, tetszelgés, hiúság nélküli szolgálatával. Köszönet érte Mindnyájuknak!